

Den sorte død og jødeforfølgelserne

Billede af doktor med pest-maske
<http://www.themiddleages.net/plague.html>

Fag: DHO Historie

Elev: XXXX XXXXX

Klasse: XXX

Vejleder: XXXXXX

Dato: XXXXX

Indholdsfortegnelse

Indledning:.....	1
Pesten og dens oprindelse.....	2
Kirkens og jødernes stillinger i samfundet	2
Jøder som sydebukke.....	3
Jacob von Königshofens første uddrag:.....	4
Jacob von Königshofens andet uddrag:	5
Modstridende følelser omkring jødeforfølgelserne	6
Sicut Judeis af pave Clemens:	6
Grunden til pesten og jødeforfølgelserne	7
Behovet for en sydebuk:	7
Årsag til udbredelsen af pogromerne:	8
Konklusion	10
Litteraturliste	11
Bøger:	11
Tidsskrifter:	11
Primærkilder:.....	11

Indledning:

Denne opgave fokuserer på jødernes rolle som sydebukke i 1300-tallets Europa, men specielt i Det Tyske Rige, og hvorfor netop jøderne blev valgt, men også hvorfor det kunne udbrede sig i det omfang det gjorde. Der vil redegøres kort for pesten generelt, og jødernes og kirkens samfundsmæssige rolle. Derefter redegøres der for jødernes rolle som sydebukke under Den Sorte Død. Ud fra dette analyseres to uddrag fra Strasbourg historikeren Jacob von Königshofens (1346-1420) krønike, med fokus på jødernes straf og borgernes holdninger. Der vil også analyseres et uddrag af pave Clemens VI's "Sicut Judeis", med fokus hvordan disse jødeforfølgelser blev set på, og konflikterne der opstod omkring det. Til sidst diskuteres de forskellige grunde og synspunkter omkring jødeforfølgelserne ud fra bl.a. Alexandra Pilegaard Linds' tidsskrift "De giftige jøder" sat i forhold til sydebukke og årsagen til udbredelsen.

I middelalderen blev Europa ramt af pest, nærmere ca. 1347-1351. Det var en altødelæggende epidemi, med store konsekvenser for befolkningen og samfundsordningen. Der var et stort behov for en sydebuk, da lægevidenskaben på det tidspunkt ikke var særlig udbredt. Dette gik ud over jøderne, der i høj grad blev anset som værende sydebuk. Store jødeforfølgelser blev sat ind, og op imod 60 store jødesamfund blev udryddet i de få år, pestepidemien rasede. På baggrund af dette vil denne opgave tage fat i jødernes rolle under pesten, og vurderer grunden til disse fatale pogromer.

Problemformuleringen lyder:

Hvordan påvirkede Den Sorte Død i 1300-tallets Europa jøderne, og hvad lå til baggrund for de mange jødeforfølgelser og henrettelser de blev udsat for?

Pesten og dens oprindelse

Pesten, også kendt som Den Sorte Død, hærgede for første gang Europa i årene 1347-1351. Den blev spredt af rotter, der bar på sygdomsbefængte lopper, og var ombord på handelsskibe, der fragtede varer i hele Europa. Næsten halvdelen af Europa's befolkning døde deraf, og pesten kom tilbage af flere omgange de næste 400 år.

Franciskanermunken Michele de Piazza var selv til stede, og skrev en beretning om pestens ankomst til Messina, en havneby på Siciliens østkyst, og også den italienske jurist Gabriele de' Mussis berettede om starten på Den Sorte Død ved handelsstationen Kaffa.¹ Disse to beretninger skal dog tages med forbehold, da der florerede mange pestmyter, men viser i begge tilfælde folkets frygt over den nye epidemi. De giver også en idé om, hvordan pesten kom til Europa: med handelsskibe fra Østen. Fra Messina spredte pesten sig hurtigt videre gennem Europa, og i 1348 ankom pesten til den franske by Avignon, hvor paven boede. Kort efter udbredte pesten sig til resten af Europa, og i 1350 ankom den til Skandinavien og senere Rusland.

Kirkens og jødernes stillinger i samfundet

Kirken havde en yderst stor og vigtig rolle i middelalderen. Befolkningen var afhængige af kirken og præsterne. Den katolske kirkes overhoved var paven, der fungerede som Kristi stedfortræder. Han havde dermed den øverste magt, og kunne give ordre rundt i Europa. Derefter var det hver enkelt sognepræsts opgave at formidle pavens budskaber, sådan at folket kunne forstå det. Kirken havde altså en stor betydning for lokalsamfundene. Kirken var mødested for folk, og alle var underlagt religionen. Den var rammen for samfundet, og bestemte, hvordan man skulle handle og tænke. I middelalderen fungerede religionen som videnskaben gør i dag.²

Jøderne havde allerede før pesten et dårligt ry. De var udskudte, og var flere steder i England og Frankrig fordrevet. I Tyskland, Spanien og Frankrig havde jøder udlånsforretninger, og det blev set ilde til, da det ifølge Bibelen var ulovligt for kristne at tjene på at låne penge til hinanden. De blev derfor set som ågerkarle.³ ⁴ Jøder blev i nogle tilfælde også set som Antikrist, da de blev set som skyldige i Jesus' korsfæstelse og død. Der blev fortalt, hvordan de kidnappede og torturerede kristne

¹ Pesten: Europa i katastrofens tegn, Lone Leegaard, 2007, s. 14-17

² Pesten: Europa i katastrofens tegn, Lone Leegaard, 2007, s. 100-101

³ IBID, s. 32

⁴ Ågerkarl: pengeudlåner, blodsuger, vampyr

børn, og de blev malet som djævle.⁵ Det var dog i pavens interesse at beskytte jøderne, da de var vigtige økonomisk.

Kirken havde altså en stor og vigtig rolle i 1300-tallets samfund, og folk stolede i høj grad på dens ord. Jøderne var derimod udskud og anderledes. Fra start af var de altså et oplagt valg til rollen som syndebuk, da de, især af befolkningen, blev set ned på.

Jøder som syndebukke

Jøderne oplevede meget modstand af især den almene befolkning. De var, som beskrevet ovenfor, i forvejen ikke populære hos denne, og da kirken ikke formåede at give en tilfredsstillende grund for pestens udbredelse, ledte folk efter den skyldige; syndebukken blev jøderne. Men mange af lederne havde økonomisk interesse i jøderne, og støttede ikke afstraffelserne, men da pesten havde vakt så stor uro og panik, kunne de intet stille op imod de rygter, der cirkulerede hos masserne. En af de største teorier var, at jøderne skulle have forgiftet drikkevandet. En franciskanermunk skrev, at de opnåede tilståelse under tortur, hvilket gør det til en meget tvivlsom kilde. Jøderne skulle angiveligt have til formål at forgifte og udrydde alle kristne, og skulle have gjort dette med gift fra udlandet.⁶

Rundt om i Europa blev tilståelsen alligevel godtaget. I 1348 blev mange jøder fængslet og masakreret i flere forskellige sager. Nogle grever valgte at fratage sig ansvaret for jødeforfølgelserne, og flere interne konflikter opstod mellem dem.⁷ De var under stort pres fra befolkningen på den ene side, der ville have jøderne straffet, og deres egne mere tilbageholdne og skeptiske holdninger om gift-rygterne. Rygterne om jøderne og giften kom også til nogle byer før selve pesten, og folkets frygt endte ud i en udryddelse af jøderne, før de kunne nå at forgifte vandet.⁸ Det blev derfor en svær sag for myndighederne, og sagerne varierede meget fra bystyre til bystyre, alt efter hvem der havde magten, og hvor stærke folkemasserne var. I mange tilfælde valgte magthaverne også at beskytte jøderne, men frygtede alle befolkningens reaktion.⁹ Nogle steder blev jøder dog dræbt og forfulgt uden sammenhæng med sammensværgelser, men fordi de blev set som grund for Guds vrede.¹⁰

⁵ Historiens Højdepunkter: Pest over Europa, 2012, s. 40

⁶ IBID, s. 40 + 46

⁷ Pest, jøder og samfundsorden, Michael H. Gelting, s. 11

⁸ Historiens Højdepunkter: Pest over Europa, 2012, s. 46

⁹ IBID, s. 16

¹⁰ IBID, s. 10

I størstedelen af tilfældene var det altså den uuddannede befolkning, der fik det sidste ord i forhold til forfølgelserne og henrettelserne af jøderne, som bystyrerne og fyrsterne ikke kunne hamle op med, og det skabte en politisk usikkerhed og ustabilitet. Der var blandt folket en blanding af panik, angst og uro, der i sidste ende gik ud over jøderne.

Jacob von Königshofens første uddrag:

I det første uddrag af historikeren Jacob von Königshofens (1346-1420) krønike, beskrives det hvordan det gik til i Strasbourg, at jøderne blev udryddet. Dette var en af de største jødeudryddelser på den tid, hvor omkring 2000 jøder blev dræbt på samme dag, og endda på deres egen kirkegård.¹¹ Von Königshofen har brugt mange materialer fra historikeren F. Closener, der levede under pest-epidemien, og dermed gør kilden mere troværdig, da den bygger på faktiske øjenvidneberetninger. Man kan dog ikke vide sig helt sikker på, om de stemmer fuldstændig overens med virkeligheden, og ikke er pyntet på.

Som forklaret før, var mange ledere økonomisk afhængige af jøderne, og var ikke overbeviste om giftteorien. Men efter at have tortureret en del jøder i Bern og Zofingen, og opnået tilståelser deraf, ville den kristne befolkning også have dem udryddet i omkringliggende byer.

”Men lederne i disse tre byer [...] mente ikke, der skulle gøres noget ved jøderne. Så i Basel marcherede borgerne til rådhuset og tvang her byrådet til at aflægge ed på, at de ville brænde jøderne og ikke tillade nogen jøde at komme ind i byen de næste 200 år.”

Her har von Königshofen beskrevet, hvordan de magtfulde overhoveder ikke var af samme overbevisning som borgerne. Dette vakte vrede hos dem, og de fik tvunget deres holdninger igennem da de marcherede til Basel. Her fremkommer det virkelig, hvordan der har været politisk splittelse og usikkerhed hos magthaverne, da de på den ene side stod med jøderne, som de anså som vigtige, og på den anden side borgerne de gerne skulle opretholde autoritet overfor, og ikke have dem til at miste tilliden. På baggrund af det, traf byrådet beslutningen om at arrestere jøderne.

”Så blev jøderne arresteret alle disse steder og en konference sammenkaldt [...]. Ud-sendingene fra Strasbourg blev spurgt, hvad de ville gøre med deres jøder. De svarede og sagde, de ikke vidste af, de havde gjort noget ondt. [...] der rejste sig en højlydt

¹¹ Jødehat, Trond Berg Eriksen, 2009, s. 72

protest og råb mod borgerne fra Strasbourg. Så endelig indvilligede biskoppen og fyrsterne og de kejserlige byer i at skaffe sig af med jøderne.”

Panikkens konsekvenser greb altså vidt om sig, og påvirkede selv biskoppen og fyrsterne, der bukkede under for presset. Samtidig var ofringen af jøderne kærkommen, da magthaverne på den måde kunne tilfredsstille borgerne, og blive ved magten. Von Königshofen har også beskrevet, at jøderne derefter blev brændt, og hvis de flygtede, eller var blevet drevet væk, blev de hurtigt stukket til døde eller druknet af bønderne fra mange af byerne. Byrådet i Strasbourg blev også afsat, da de ville redde jøderne, og et nyt byråd blev indsat, der arresterede jøderne.¹²

Jacob von Königshofens andet uddrag:

I dette uddrag fortæller han mere dybdegående om jødernes afstraffelse, og et bud på hvad der lå til grund for det. Der lå nemlig mere i det end blot panik hos borgerne. Mange skyldte jøderne penge, og dette var også en bidragende faktor til hadet imod dem.

Efter jødernes arrestation blev de dræbt. Dette foregik i stort set alle byer, og kun få steder blev de stillet for en dommer:

”Nogle steder blev jøderne stillet for en domsstol, andre steder fik de ingen retssag.”

De fleste steder blev jøderne dømt direkte til døden, så snart én jøde havde indrømmet under tortur at forgifte drikkevandet. I de fleste tilfælde forsøgte man også at få en tilståelse, der kunne bruges kollektivt som argumentation for hele jødesamfundets udryddelse.¹³ I Strasbourg, efter det nye byråds indførelse, blev jøderne dræbt.

”Om lørdagen [...] brændte de jøderne på en træplatform midt på deres kirkegård. Der var omkring 2000 af dem. De, som ønskede at blive døbt, blev skånet [...] Mange mindre børn blev taget ud af flammerne og døbt imod deres fædres og mødres vilje.”

At brænde ofrene var den oftest benyttede metode til henrettelse af jøderne. I dette citat fortælles det også, at hvis man ønskede at konvertere til kristendommen, blev man skånet. Dette var højst sandsynligt på baggrund af synet på jøderne som skyld i pesten pga. deres vantro, og at det var derfor, Gud havde straffet alle – man havde altså ladet de vantro jøder bo for godt mellem rettroende

¹² Pest over Danmark, Hanne Guldborg Mikkelsen og Ingelise Kahl, 2006, s. 103

¹³ Pesten: Europa i katastrofens tegn, Lone Leegaard, 2007, s. 34-35

kristne. Omfanget af jødemordene var stort, som det også fremgår af citatet, og det menes, at omkring 60 store jødiske samfund og 150 mindre blev tilintetgjort i Europa.¹⁴

Biskopperne, fyrsterne, og lederne fra byerne var altså afhængige af jøderne, men var også nødt til at tilsidesætte deres egne holdninger, da de var under stort pres fra uuddannede borgere. Dette endte i jødeudryddelserne i Europa, men specielt Tyskland, og beskriver det store dilemma og forvirringen omkring jødernes uskyld, der herskede blandt de lærde.

I uddraget står der også en teori om baggrunden for jødeforfølgelserne, der vil blive uddybet senere.

Modstridende følelser omkring jødeforfølgelserne

Sicut Judeis af pave Clemens:

Hvis jøderne, og dermed også deres økonomiske status, skulle beskyttes, risikerede magthaverne et oprør. Dette kunne ende ud med svækkelse af deres autoritet. Derfor udsendte pave Clemens i 1348 en bulle¹⁵, da han højst sandsynligt mente, at det ville være bedst for alle, hvis jøderne blev slået ihjel. Det skulle dog foregå på en ordentlig måde, og alle der dræbte og forfulgte jøder uden om domstolene, skulle straffes. Der fremstod altså en tvetydighed i bullen, man skulle forholde sig til. Paven skrev om jøderne således:

”Og skønt Vi ville ønske, at disse jøder måtte blive knust med fordømmelse, nårsomhelst de eventuelt måtte være skyldige eller medskyldige i så stor en skændsel, for hvilken man næppe kunne udtænke en tilstrækkelig, passende og streng straf [...]”

Pave Clemens forholdt sig altså kritisk til jøderne, og lagde ikke skjul på sin afsky for jødernes vantro, som det fremgår af citatet. Samtidig var han nødt til at konstatere, at han havde en forpligtelse til at beskytte dem. Hele denne dobbelthed omkring jøderne findes i hele bullen, for selvom han ikke brød sig om dem, var han nødt til at beskytte dem.

I samme bulle skrev han også:

”[...] (så) ikke desto mindre, fordi denne nærmest altomfattende pest ved Guds uudgrundelige dom i alskens egne af verden har hærget og hærger jøderne selv og talrige andre folkeslag, som ikke har kendt til samliv med disse jøder, og det følgelig

¹⁴ Historiens Højdepunkter: Pest over Europa, 2012, s. 46

¹⁵ Pest, jøder og samfundsorden, Michael H. Gelting, s. 22

strider mod al sandsynlighed, at de førnævnte jøder skulle have været ansvarlige for anledningen eller årsagen til så stor en skændsel [...]”

Holdningen om jøderne som skyldige i forgiftning anså han altså som absurd. Her argumenterede han for deres uskyld i denne forseelse, da det ifølge ham, og andre lærde, ikke ville være muligt, da ”*talrige andre folkeslag, som ikke har kendt til samliv med disse jøder*” også var blevet ramt af pesten.

Samtidig skrev han også, at hvis befolkningen havde nogle ”*klager*” imod jøderne vedrørende ”*hvilke som helst andre anliggender*”, så skulle de gå af rettens vej, helt ligesom anklager vedrørende pesten. Tortur var dog et meget brugt middel, så det var ikke svært at få tilståelser fra jøderne. Denne dobbelthed der fremgår i teksten afspejledes også i hele samfundet og i størst grad hos lederne, der som sagt havde interesser i begge sider af sagen.

Grunden til pesten og jødeforfølgelserne

Der er forskellige teorier om hvorfor der var behov for sydebukke under Den Sorte Død, og hvad årsagen til udbredelsen af jødeforfølgelserne var, der kan diskuteres. For var der kun én grund, eller kunne det være en blanding af flere?

Behovet for en sydebuk:

I forhold til behovet for en sydebuk, opstod der forskellige forklaringer. På den ene side står forklaringen med befolkningens tro på kirkens ord, og den panik der blev spredt. Kirken mente jo, at pesten var forårsaget af Guds vrede, og havde til formål at udrydde syndere på jorden. Man måtte bede og angre for at overkomme disse synder og undgå at dø af pesten. Jøderne, der i forvejen var en upopulær minoritet, blev hurtigt set som grunden til Guds vrede, da de tog afstand fra kristendommen, og havde dræbt Jesus. Derfor var det oplagt at give dem skylden, da de allerede var udskældt. Det endte ud i pogromer; jøderne skulle udryddes for at stoppe pesten, og tilfredsstille Gud. Så her spillede kirken og uroen en vigtig rolle, hvor kirkens holdning til pesten gav befolkningen et behov for en sydebuk; jøderne.

På den anden side var der folkene, der begyndte at tvivle på, om det nu også var sandt, at det var syndere, der var skyld i pesten. De begyndte at lede efter andre forklaringer. Pesten havde udbredt en stor panik i befolkningen, der skal tages med i betragtningen. Valget faldt her igen på jøderne. I Sydfrankrig startede rygterne om jødernes mission om at forgifte brønde og kilder i et forsøg på at dræbe alle kristne. Uroen hos befolkningen over den ukendte sygdom fik dem til at lede efter en

syndebuk. Behovet steg altså, fordi der i disse kredse manglede en ordentlig og troværdig forklaring fra kirkens side af, der kunne tilfredsstille dem. Dette skabte kun endnu mere usikkerhed, der endte op med rygter der omhandlede jøderne.

Der var dermed to grunde til behovet for en syndebuk, der florerede på samme tid. Der er én stor forskel mellem de to, der omhandler tiltroen til kirkens forklaring på pesten. I begge tilfælde, både for de enige og uenige, blev behovet for en syndebuk styrket. Men om pogromerne og henrettelserne var gået så vidt, hvis ikke det havde været for giftspredningsrygterne, kan tvivles. Rygtet var højst sandsynligt en vigtig faktor, da det var dem, der sendte jøderne i døden i områder hvor pesten end ikke var nået endnu. Én ting har de to ting også tilfælles: dødsangsten startede hele scenariet. Hvis lægevidenskaben havde været større på denne tid, kunne man så have undgået behovet for syndebukke? Eller ville kirkens ord og panikken stadig være så stærk, at al moral og fornuft blev sat til side?

Årsag til udbredelsen af pogromerne:

I forlængelse af behovet for en syndebuk melder spørgsmålet om årsagen til den store udbredelse sig også. Hvor det før blev beskrevet hvordan snakken overhovedet faldt på syndebukke, kan det nu tages op til diskussion, hvilke faktorer der spillede ind i omfanget af pogromerne.

Den første teori er den mest grundlæggende og simple: panik, angst og uro spredte sig gennem Europa, og fik folk til at tage drastiske beslutninger. Problemet med dette er bare, at det i sig selv ikke er nok til at kunne forklare, hvordan det kunne gå så vidt. Derfor er det også vigtigt, at inddrage andre aspekter. Så på den ene side er dødsangsten vigtig og grundlæggende for forståelsen, men på den anden side kan den ikke stå alene.

Imidlertid havde Jacob von Königshofen selv en teori, der byggede på dødsangsten, men også penge. Han skrev i sin krønike (fra uddrag 2) at:

”Og alt det, man skyldte jøderne, blev der slået streg over, og jøderne måtte udlevere alle deres pant og gældsbreve, mens rådet tog de kontanter, jøderne besad, og delte dem mellem folkene. Så penge var det, der slog jøderne ihjel. Hvis de havde været fattige, og hvis lensherrerne ikke havde stået i gæld til dem, var de ikke blevet brændt.”

Dette er en yderst vigtig teori. Jøderne havde som sagt store forretninger, hvor kristne kunne låne penge, og de blev set som blodsugende ågerkarle. Dette hænger sammen med grunden til hadet mod

jøderne. Men pengeudlåner var et af de få erhverv, jøderne havde lov til at arbejde med.¹⁶ Derfor lå de allerede for skud. Dog ville spørgsmålet om penge ikke kunne være en grund uden en panik også, da det hele bundede i pestens uopklarede spørgsmål, og ikke udelukkende landenes (især Tysklands) økonomi. Men disse to faktorer komplimenterer hinanden, og giver en god forståelse af grunden til udbredelsen af jødeforfølgelserne. Der kan dog argumenteres imod von Königshofens teori. Magthavernes havde jo økonomiske interesse i jøderne, så burde de ikke beskytte dem? Det gjorde de til sin vis også, før presset fra borgerne blev for stort. Som det også blev udtrykt i pave Clemens bulle, var det kirkens forpligtelse at beskytte jøderne fra folkets massakre. Så holder teorien om penge vand? Det er i hvert fald et bud på og en mulig grund til udbredelsen af pogromerne, men det skal tages med i overvejelserne, at det er blevet oplyst, at ledere gjorde sit for at beskytte jøderne pga. bl.a. skatteindtægter.

Dog er der også en tredje teori af Alexandra Pilegaard Lind. Hun beskriver, hvordan den sociale ventil ikke virkede optimalt, og dermed ikke kunne sætte en stopper for folkets had mod jøderne.

”For Det Tyske Riges vedkommende kan man konstatere, at de sociale ventiler tilsyneladende ikke fungerede optimalt. Der var i tiden op til 1348 en murrende uro hos underklassen og en udpræget angst for opstande hos den herskende klasse. [...] Tiden var præget af en svækket kongemagt, et politisk fragmenteret tysk rige [...].”

De svækkede sociale ventiler hang altså sammen med den svækkede kongemagt, en uro hos underklassen, og frygten for opstande. Ud over det var der kamp om tronen, og folket var meget splittet. Der opstod også mange interne politiske stridigheder. Generelt var Det Tyske Rige meget splittet både politisk og klasse-mæssigt, og dette gjorde, at der fra magthaverne ikke kunne tages ordentligt at problemet med jøderne. I høj grad var det også kun for deres eget bedste, at det blev diskuteret, og ikke jødernes. Svækkelsen beskrives i dette citat:

”Den stærke samfundsmagt, der skulle have fungeret som en ventil eller støtte, var stærkt svækket. Årsagen til den store udbredelse af pogromerne i det tyske Rige skal altså findes i en manglende politisk stabilitet og konsensus.”

Det gik altså ud over jøderne, fordi spændingerne mellem de forskellige politiske magthavere overskyggede rygten om giftspredning, og dermed blev de fanget i et magtspil, der i sidste ende ofrede dem til egen fordel. Der skal dog også tages stilling til jødernes plads i magtstrukturen. For kunne

¹⁶ Historiens Højdepunkter: Pest over Europa, 2012, s. 40

jødehadet være en social ventil til fordel for magthaverne? Hvis fokuset lå på et andet sted end magtstrukturen, kunne de muligvis beholde deres konsensus.

Denne teori skal igen ses i sammenhæng med den panik, der allerede var pga. Den Sorte Død. Men man kan dog ikke udelukke, at giftspredningsrygtet i sig selv spillede en vigtig rolle. Så var det kun manglende stabilitet? På den ene side har det været en stor faktor, men det skal også tages med, at panikken og det dybe had mod jøderne også har spillet ind. Dog kan man sige, at hvis de sociale ventiler havde virket, som de skulle, var forfølgelserne måske ikke blevet udbredt i så stort et omfang. Altså skal man nok tage alle tre teorier til overvejelse, når man skal snakke om årsagen til udbredelsen af pogromerne. Så det ene udelukker vel ikke det andet, måske hænger det snarere sammen?

Konklusion

Pesten påvirkede altså jøderne i 1300-tallets Europa yderst negativt. Baggrunden for de mange jødeforfølgelser og henrettelser var antageligt den voldsomme dødsangst og panik der spredte sig i samfundet. Det fungerede som grobund for jødehadet, der fik store konsekvenser for de små jødiske samfund. Ud over det var der mange der skyldte penge til jøderne, og de svage magtstrukturer og interne konflikter mellem magthaverne var ikke i stand til at beskytte jøderne. De blev tortureret på de mest grusomme måder, og blev næsten alle brændt som henrettelse.

Samtidig var der i Tyskland så stor politisk ustabilitet, at folkets had og krav nemt kunne føres igennem, da det på et punkt virkede som et afledning fra magthaverne, men også fik dem til at vedligeholde borgernes tillid til dem. Jøderne var altså i forvejen yderst upopulære, og var en religiøs minoritet. Ud over det var deres arbejde som pengeudlånere med til at skabe et ry som ågerkarle, der fik borgerne til at se endnu værre på dem. Alt dette var højst tænkeligt grund til pogromerne. Selvom lederne havde økonomisk interesse i jøderne, og de derfor havde grund til at beskytte dem, var presset fra den ulærde befolkning så stor, at de i sidste ende ikke havde noget at gøre, og indvilligede i at dræbe jøderne. Hvis jøderne ikke havde haft nogle penge, var de ifølge von Königshofen ikke døde.

Konsekvenserne for jøderne var altså enormt store, og baggrunden for jødehadet bliver stadig diskuteret. Dog kan man konkludere, at det nok var en blanding mellem panik, penge, og ustabile magtstrukturer der udgjorde grundlaget for jødeforfølgelserne og alle henrettelserne.

Litteraturliste

Bøger:

Eriksen, Trond Berg, Jødehat, 1 udg., Cappelen Damm, 2009

Flere forfattere, Historiens Højdepunkter: Pest over Europa, 1 udg., Bonnier Publications, 2012

Leegaard, Lone, Pesten: Europa i katastrofens tegn, 1 udg., Jyllands-postens forlag, 2007

Mikkelsen, Hanne Guldberg og Kahl, Ingelise, Pest over Danmark, 1 udg., Gyldendal, 2006

Ziegler, Philip, The Black Death, 2 udg., Penguin Books, 1998

Tidsskrifter:

Gelting, Michael H., Pest, jøder og samfundsorden, 2008

Lind, Alexandra Pilegaard, Den sorte Død og de ”giftige jøder”, 2004

Primærkilder:

Pave Clemens, Sicut Judeis, 1348

Von Königshofen, Jacob, krønike, præcis årstal ukendt (1346-1420)